

VÅRT EUROPA - SÖDRA EUROPA

Europa är en liten världsdel. Människorna bor tätt. Europa har mer än sju hundra miljoner invånare i nästan femtio länder. Mer än hälften är med i den Europeiska unionen, EU. I denna film tittar vi närmare på södra Europa.

Länderna i Södra Europa ligger på tre stora halvöar som går ut i Medelhavet. De tre halvöarna är bergiga med flera riktigt höga toppar. Halvöarnas natur ger långa kuster med både klippor och fina sandstränder.

Länderna i södra Europa har Medelhavsklimat. Somrarna är varma och mycket torra. Vintrarna är milda och regniga. De stora skillnaderna mellan berg och lågland påverkar klimatet. Samtidigt som man badar i Medelhavet kan det falla snö i de höga bergen.

Medelhavet är ett ovanligt salt hav. Det beror på att mycket vatten avdunstar i värmen, men saltet stannar kvar i havet.

Längs Medelhavets kuster finns många små fiskebyar. Fisket har alltid betytt mycket i området. Fiskrätterna kallas Frutti del Mare, frukter från havet. I södra Europa fiskar man både i Medelhavet och långt ute i Atlanten. En stor del exporteras till andra länder.

Omkring Medelhavet har det bott människor i flera tusen år. På de flesta ställen har man huggit ner skogen. Det gjorde man för att få betesmark för boskap, åkerjord för odling, bränsle till elden och virke till att bygga med. Där man huggit ned träden finns nu hedar, där taggiga buskar och kryddväxter växer. Växterna tål mycket värme och torka.

De flesta frukter och grönsaker trivs också i sol och värme. När vi har vinter i Sverige är apelsin- och citronträden fyllda med frukt. Tomater, aprikoser, vindruvor och oliver odlas på kullar och bergsluttningar.

I södra Europa är det många som arbetar med jordbruk. Mycket av arbetet måste göras för hand. Frukter och grönsaker är känsliga och maskiner har svårt att ta sig fram på sluttningarna.

Oliverna är olivträdets frukter. De innehåller mycket olja. För att få fram olivolja pressas oliverna. I södra Europa äter man mycket olivolja. Den används i många maträtter. Medelhavsländerna exporterar också mycket olivolja, vin, frukt och grönsaker till andra länder.

I södra Europa är familjen mycket viktig och det betyder hela släkten. Och för de allra flesta är också religionen fortfarande mycket viktig.

De flesta människor i södra Europa lever i städer och större byar. Städerna ligger tätt vid Medelhavskusterna, men i de stora bergsområdena är det långt mellan städer och byar. Smala serpentinvägar slingrar sig längs bergssidorna.

I södra Europa bor 150 miljoner människor. Och varje sommar kommer det lika många turister hit. De flesta kommer för att sola och bada. Många kommer också för att se på alla spännande gamla byggnader och ruiner som finns. En del är från en tid som kallas antiken. De är flera tusen år gamla.

Turisterna ger många människor i södra Europa arbete. Servicearbete av olika slag. Med transporter, på hotell och restauranger och i affärer. I södra Europa finns också många moderna industrier där många människor arbetar.

På sommaren blir det ofta så varmt mitt på dagen att det är svårt att arbeta eller gå i skolan. Då tar man siesta. Under siesta är man ledig och de flesta affärer är stängda. Senare på eftermiddagen, när det är svalare, är det lättare att arbeta igen. Det gör att många familjer äter middag sent på kvällen.

Längst i väster finns Iberiska halvön. Den har kust både mot Medelhavet och Atlanten. På Iberiska halvön ligger Portugal.

Portugal har en lång kust mot Atlanten. Havet betyder mycket för portugiserna. Portugal är ett av de länder som fångar mest fisk i Europa.

I Portugal bor det tio miljoner människor, trots att det är ett litet land. Till landet hör också några öar som ligger ute i Atlanten som vulkanön Madeira.

Portugals största flod Tejo flyter rakt igenom Portugal och delar landet i en nordlig och en sydlig del. Söder om floden är landet ganska platt med stora slätter. Algarvekusten längst ner i söder lockar miljontals turister, trots att Atlantens vatten är mycket kallare än Medelhavets.

Norra delen av landet är bergig med mycket snö på vintern. I norr finns också stora skogar. Och mycket korkek. Av korkekens tjocka bark gör man bland annat flaskkorkar.

I Portugal talar man portugisiska... Portugisiska är släkt med det spanska språket.

Där floden Tejo rinner ut i Atlanten ligger Portugals huvudstad Lissabon. Den äldsta delen av staden är byggd på branta kullar. Många hus är klädda med kakelplattor i vackra mönster.

I Lissabon finns en stor hamn med skeppsvarv. En gång i tiden seglade portugisiska sjömän ut på haven och upptäckte nya platser som var okända för oss i Europa. De nya platserna blev kolonier till Portugal. Från kolonierna hämtade portugiserna hem varor som kryddor och guld. Idag har Portugal inga kolonier kvar.

På Iberiska halvön ligger också Spanien. Det är ett av Europas största länder. Kanarieöarna utanför Afrikas kust tillhör också Spanien.

I Spanien talar man spanska... Spanskan är ett av de mest talade språken i världen.

En gång i tiden var Spanien en mäktig kolonialmakt. Fortfarande talar man spanska i de länder som varit spanska kolonier. I Spanien bor det fyrtio miljoner. Trehundra femtio miljoner människor världen över har idag spanska som sitt modersmål.

Halva Spanien består av en enorm slätt på en högplatå som kallas La Meseta. Man odlar mycket frukter som citrusfrukter och meloner.

Spanien består av sjutton regioner. I vissa regioner har man egna traditioner och till och med egna språk.

Längst söderut ligger Andalusien. Det är ett av Europas varmaste och torraste områden. Bergskedjan Sierra Nevada går genom Andalusien och har halvöns högsta bergstopp.

Säg Spanien och många tänker bara på sol och långa sandstränder. Och visst stämmer det. Som här på Costa del Sol på sydkusten. Den kallas så eftersom här skiner solen nästan varje dag.

Paella är en vanlig maträtt och mycket populär, inte minst bland turister.

Huvudstaden Madrid ligger mitt i landet. Det är en modern storstad med breda gator och stora torg. I Madrid finns parlamentet och här bor kungafamiljen.

Tjurfäktning är populärt nästan över hela Spanien och tjurfäktarna är stora idoler.

På östkusten, i området Katalonien, ligger landets näst största stad Barcelona.

I Katalonien talar många, förutom spanska, även katalanska...

Barcelona är känt för sitt fotbollslag. Inne på fotbollsstadion Camp Nou får det plats hundra tusen åskådare. Årets viktigaste match är alltid den mellan hemmalaget och ärkerivalen Real Madrid.

Nästa halvö är Apenninska halvön. Där ligger Italien. Och i Italien är fotboll nationalsporten.

Italien ser ut som en stövel som sträcker sig ut i Medelhavet. Utanför kusten ligger medelhavets två största öar som också hör till Italien, Sicilien och Sardinien. Bergskedjan Apenninerna går genom landet från norr till söder.

Längst upp i norra Italien ligger bergskedjan Alperna som en hög mur som skiljer Italien mot resten av Europa. Högsta berget är Monte Rosa. Bergskedjan Dolomiterna är en del av Alperna, men har spetsigare toppar. I Dolomiterna finns många kända skidorter.

I Italien talar man italienska...

Italien är en republik och här bor nästan sextio miljoner människor. Livet i norra Italien skiljer sig mycket från södra Italien. I söder är de flesta människorna fortfarande bönder. Men många är också arbetslösa. I norr har de flesta ett arbete att gå till och här finns många industrier. Här gör man bilar av märken som Fiat och Ferrari.

Italien tillverkar också mycket kläder och skor. Milano är centrum för modeindustrin och har flera kända modehus.

I Italien finns många vackra gamla städer. Många ligger högt, uppe på en kulle.

Vingårdarna trivs i den italienska solen. Av vindruvorna gör man vin. Italien är det land där man gör mest vin i hela världen.

Den populära turiststaden Venedig har varit en viktig stad för handel och musik. Venedig liknar ingen annan stad. Den är byggd på mer än hundra små öar. Istället för gator flyter kanaler mellan husen.

Italienarna älskar opera. Många berömda kompositörer och operasångare kommer från Italien.

"Alla vägar bär till Rom". Så sa man när Rom var centrum i det väldiga romarriket. Det finns många historiska spår och byggnader kvar från den tiden. En mycket berömd ruin är Colosseum, en stor utomhusteater. Här kunde romarna se slavar slåss mot vilda djur... som ofta slutade med att den förste dog.

Idag är Rom Italiens huvudstad och ett av världens största turistmål. Förutom till monumenten lockas turisterna till stadens affärer, romantiska stadsdelar, torg och restauranger. hemmalaget och ärkerivalen Real Madrid.

Vatikanstaten ligger också i Rom. Det är världens minsta land. Här bor påven som är högste ledare för katolska kyrkan. Hela Vatikanstaten består egentligen bara av påvens palats Vatikanen och den stora Peterskyrkan.

Inne i Italien ligger det pyttelilla landet San Marino. Det är världens äldsta land och består inte så mycket mer än av ett berg.

Mellan Italien och Afrika ligger det lilla landet Malta. Det är Europas sydligaste land. Landets består av en ögrupp där Malta är den största ön.

Längst österut ligger Balkanhalvön, kallas för Balkan. Balkan kommer från ordet berg som det finns gott om på Balkan. Under historiens gång har många folkgrupper med olika religioner och kulturer slagit sig ner på Balkan.

Efter första världskriget bildade flera länder på Balkan en ny större stat, Jugoslavien. Men folkgrupperna har haft svårt att komma överens. Till slut ville några folkgrupper dra sig ur Jugoslavien och bilda egna länder. Det gick så långt att folkgrupperna började kriga mot varandra.

Inbördeskriget i Jugoslavien pågick i flera år. Hela städer sköts sönder och många dödades. Familjer fick lämna sina hem och fly till andra länder. Många kom till Sverige. För att få ett slut på kriget gick till sist FN och NATO in med trupper.

Trots freden finns det fortfarande motsättningar kvar mellan folkgrupperna i denna del av Europa. Och kanske kommer det i framtiden att bildas ännu fler länder på Balkan.

Längst ned på Balkanhalvön ligger Grekland. Grekland består av en halvö och flera tusen öar.

Grekland är ett bergigt land. Den största bergskedjan är Pindosbergen på fastlandet.

På bergssluttningarna går många får och getter och betar. Av får- och getmjölken gör grekerna en mjuk, salt ost. Fetaost. Grekland har många speciella maträtter, som souvlaki med tsatsiki.

Alla länder på Balkan är republiker. Det är endast Grekland som är medlem i EU, men de andra kommer säkert också att bli det i framtiden.

Det bor elva miljoner människor i Grekland och de talar grekiska...

Det svenska språket har lånat många ord från grekiskan som t ex skola, alfabet och demokrati.

Grekland är ett land med mycket lång historia. Redan för flera tusen år sen, när människor i Sverige bodde i små enkla trähus på landet, fanns det i Grekland stora städer med vackra hus. Som huvudstaden Aten. Den var under den tiden som kallas för antiken. Under antiken var de grekiska gudarna viktiga för människorna här.

I Aten är det förbjudet att bygga skyskrapor, för ingenting får skymma det gamla templet Parthenon. Templet ligger på en kulle som heter Akropolis.

Aten har vuxit rekordsnabbt och fortsätter växa. Många greker flyttar hit i hopp om att få arbete. Men trafiken är ett stort problem. När det är varmt ligger avgaserna som ett lock över staden. Man hoppas att fler ska ta den moderna tunnelbanan istället för att köra bil.

Strax utanför Aten ligger staden Pireus med landets största hamn. Skeppsbyggnad och sjöfart är mycket viktig för Grekland. Från Pireus seglar de grekiska fartygen med varor till länder runt om i världen.

Från denna hamn går också båtar med turister ut till öarna. Två hundra av öarna är bebodda. Man kan lätt förstå varför Greklands flagga är blå och vit. Himlen är klarblå, havet blått och husen vita.

Medelhavet skiljer tre världsdelar åt. Europa, Afrika och Asien. Men havet förenar också människorna genom att vara en viktig transportväg mellan länderna.

Det bor elva miljoner människor i Grekland och de talar grekiska...

